

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Łanowy - Klimek
Protokolant:	Małgorzata Skirło

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2017 r. w Gliwicach

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale zainteresowanego Z. D.

o podleganie pracowniczym ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania D. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 15 września 2016 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż stwierdza, że odwołująca D. S. jako pracownik u płatnika składek Z. D. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 6 listopada 2015 r.;
- zasądza od zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującej kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Jolanta Łanowy – Klimek

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 września 2016r.- Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, iż D. S. jako pracownik płatnika składek Z. D. , nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 6 listopada 2015r. Decyzja wydana została , po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego i w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odwołanie od decyzji wniosła D. S.. Domagała się jej zmiany, poprzez przyjęcie , iż podlega jako pracownik płatnika składek Z. D. , obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 6 listopada 2015r. Wskazała, iż przez długi okres czasu była zatrudniona jako stylistka paznokci, ale wypadek komunikacyjny, któremu uległa spowodował u niej konieczność zmiany zawodu, gdyż nie mogła pracować długo w

pozycji siedzącej. Dlatego podjęła prace u Z. D.. W ramach umowy o prace wykonywała czynności biurowe, takie jak fakturowanie, obsługa klienta, czy mycie wózków. Praca była przez nią faktycznie wykonywana.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał zaskarżoną decyzję. Ponadto wskazano, iż wynik postępowania wyjaśniającego, w ocenie organu rentowego, wskazuje na brak ważności łączącej odwołującą i płatnika składek umowy o pracę. Albowiem zamiarem stron umowy o pracę było uzyskanie przez odwołującą świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Świadczą o tym fakty, a mianowicie, iż ubezpieczona umowę o pracę zawarła 6.11.2015., a na zwolnienie lekarskie poszła już 8 lutego 2016r. na czas zwolnienia lekarskiego nie zatrudniono nikogo na jej miejsce, ani na zastępstwo. Płatnik wypłacił za czas niezdolności do pracy na okres od 8.02.2016r. do 11.03.2016r. Ponadto nie przedstawiono żadnych dowodów potwierdzających fakt wykonywania pracy przez odwołującą. Z ostrożności procesowej podniesiono, iż w razie nie uznania przez Sąd umowy o pracę za nieważną na podstawie art. 58 par. 2 kc, to zachodzą przesłanki do uznania jej nieważności z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Bowiem umowa o pracę wywołuje skutki nie tylko pomiędzy stronami, ale także pośrednie w dziedzinie ubezpieczeń. Zawarcie umowy w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, po krótkim okresie wykonywania pracy odbywa się kosztem innych uczestników ubezpieczeń społecznych i narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca D. S. urodziła się (...)

Decyzją z dnia 15 września 2016r.- Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, iż D. S. jako pracownik płatnika składek Z. D., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 6 listopada 2015r.

Wydanie decyzji poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania wyjaśniającego, na podstawie którego ustalono, iż odwołująca D. S. zawarła umowę o pracę ze Z. D. dnia 6.11.2015., a na zwolnienie lekarskie poszła już 8 lutego 2016r. na czas zwolnienia lekarskiego nie zatrudniono nikogo na jej miejsce, ani na zastępstwo. Płatnik wypłacił za czas niezdolności do pracy na okres od 8.02.2016r. do 11.03.2016r. Ponadto, zarówno odwołująca jak i płatnik nie przedstawili żadnych dowodów potwierdzających fakt wykonywania pracy przez odwołującą. Okoliczności te świadczą, iż celem umowy nie było świadczenie pracy, ale uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Ubezpieczona D. S. wniosła odwołanie od tej decyzji i domagała się jej zmiany. Podniosła, iż przez długi okres czasu była zatrudniona jako stylistka paznokci, ale wypadek komunikacyjny, któremu uległa spowodował u niej konieczność zmiany zawodu, gdyż nie mogła pracować długo w pozycji siedzącej. Dlatego podjęła prace u Z. D.. W ramach umowy o pracę wykonywała czynności biurowe, takie jak fakturowanie, obsługa klienta, czy mycie wózków. Praca była przez nią faktycznie wykonywana. W dacie zawarcia umowy o pracę nie była w ciąży.

Jak ustalono, ubezpieczona D. S. zawarła w dniu 6 listopada 2015r. umowę o pracę ze Z. D. w pełnym wymiarze czasu pracy. Odwołująca ma średnie wykształcenie – ogólnokształcące. Z. D. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmuje się, sprzedażą, wynajmem i serwisowaniem wózków widłowych.

Odwołująca zgłosiła się do Z. D. na początku października 2015r. w odpowiedzi na ofertę pracy zamieszczoną na ogrodzeniu zakładu pracy. Odwołująca codziennie ta droga przemieszczała się udając się do poprzedniego miejsca zatrudnienia.

Wcześniej zatrudniona była jako stylistka paznokci, ale z uwagi na wypadek komunikacyjny, jakiemu uległa nie mogła wrócić na swoje dotychczasowe stanowisko pracy, które wymagało pracy na ogrodzeniu zakładu pracy Z. D. i zgłosiła się. Już wcześniej pomagała swojemu mężowi w prowadzeniu zakładu mechanicznego, więc miała niewielkie doświadczenie.

Do obowiązków ubezpieczonej w ramach umowy o pracę - należało wykonywanie czynności biurowych takich jak fakturowanie, prowadzenie korespondencji, obsługa klienta, a także sprząatanie zakładu i przygotowywanie wózków dla klienta. Strony umówiły się na wynagrodzenie w kwocie 3.493,21 zł. –brutto.

Ubezpieczona przeszła instruktarz stanowiskowy, który przeprowadził Z. D., a także szkolenie BHP .

Ubezpieczona osobiście wystawiła m. in. oferty klientom co do wynajmu wózków, sprzedaży i ofertę montażu profesjonalnego zestawu do monitorowania operatora wózka.

O prócz ubezpieczonej , Z. D. zatrudniał także S. S. i M. G., na stanowiskach pracowników fizycznych. Pracownicy ci potwierdzili, w swych zeznaniach , iż ubezpieczona świadczyła prace w ramach spornej umowy o pracę. Przychodziła codziennie do pracy, pracowała w pomieszczeniu biurowym. Pracownicy ci widywali ubezpieczoną jak sprzątała pomieszczenia, myła wózki przeznaczone dla klientów, parzyła pracownikom kawę.

W dacie zawarcia umowy o pracę ze Z. D. ubezpieczona nie była w ciąży.

Na podstawie karty ciąży ustalono, iż u ubezpieczonej stwierdzono ciążę na początku lutego 2016r., fakt ten potwierdzony został jednoznacznie w dniu 29 lutego 2016r. Z uwagi na dolegliwości kardiologiczne i ciążę , ubezpieczona skorzystała ze zwolnienia lekarskiego od 8 lutego 2016r.

Obecnie odwołująca przebywa na urlopie macierzyńskim, po jego zakończeniu zamierza wrócić do pracy.

Podczas jej nieobecności, jej obowiązki przejął Z. D..

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o akta organu rentowego, zeznania świadków S. S., M. G., J. S. i przesłuchanie stron. Sąd ograniczył dowód z przesłuchania stron do przesłuchania odwołującej z uwagi na nieusprawiedliwione niestawiennictwo zainteresowanego.

Sąd ocenił zgromadzony materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a przez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Zeznania ubezpieczonej i świadków pokrywały się i uzupełniały, a nadto znajdowały odzwierciedlenie w pozostałym materiale dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016r., poz.963), zwanej ustawą systemową, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów.

Po myśli art. 11 ust. 1 ustawy obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają osoby wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3 i 12, zaś według art. 12 ust. 1 ustawy obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy systemowej, pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Za pracownika natomiast – w myśl art. 8 ust 1 – uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem, że jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 – dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

W myśl art. 46, ust. 1 wskazanej wyżej ustawy płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy.

Natomiast po myśli art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ust. 1 ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe oraz wypadkowe z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Z kolei według definicji zawartej w art. 22 ust. 1 kodeksu pracy przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W orzecznictwie przyjmuje się, że pojęcia pracownik i zatrudnienie nie mogą być interpretowane na użytek ubezpieczeń społecznych inaczej niż interpretuje je akt prawny określający prawa i obowiązki pracowników i pracodawców – Kodeks pracy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 maja 2005r., sygn. akt III AUa 283/2005).

Wreszcie, art. 83 ust. 1 ustawy systemowej przyznaje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencje do wydawania decyzji w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności między innymi: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

W przedmiotowej sprawie sporny był sam fakt podlegania przez ubezpieczoną D. S. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownika zatrudnionego przez płatnika składek Z. D.. Kwestionowana była bowiem ważność umowy o pracę zawartej przez ubezpieczoną z płatnikiem składek.

ZUS kwestionował sam fakt wykonywania umowy przez ubezpieczoną, wskazując że brak jest dowodów na faktyczne świadczenie pracy, co świadczy o pozorności umowy. Nadto ZUS podnosił, że podpisanie umowy o pracę z odwołującą i zgłoszenie jej w związku z tym do ubezpieczeń społecznych nastąpiło z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych.

Rolą Sądu w niniejszej sprawie pozostaje zatem zbadanie, czy zawarcie przez strony umowy o pracę nie było czynnością prawną pozorną lub też sprzeczną z ustawą lub mającą na celu obejście ustawy, lub czynnością sprzeczną z zasadami współzycia społecznego, prowadzącą do uznania jej za czynność nieważną.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

W myśl § 2 nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Z kolei zgodnie z § 3 jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu orzekającego cytowane wyżej przepisy art. 83 k.c. oraz 58 k.c. nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie.

Postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd wykazało jednoznacznie, że zawarta umowa o pracę była faktycznie wykonywana. Nie sposób zatem mówić o jej pozorności.

Płatnik składek oferta pracy w zakresie zatrudnienia pracownika na stanowisku pracownika biurowego zamieścił na ogrodeniu zakładu pracy. Z. D. zajmuje się sprzedażą, wynajmem i serwisowaniem wózków widłowych. Odwołująca zauważyła ofertę pracy kiedy przemieszczała się do swojego poprzedniego miejsca zamieszkania. Zamierzała całkowicie zmienić pracę z uwagi na dolegliwości jakie odczuwała po wypadku komunikacyjnym. Nie mogła bowiem pracować długo w pozycji siedzącej, wymuszonej – na stanowisku stylistki paznokci. Natomiast pomagała mężowi w prowadzeniu prac biurowych w zakładzie mechanicznym, więc posiadała niewielkie doświadczenie w tym zakresie.

Jak wykazało postępowanie dowodowe ubezpieczona faktycznie wykonywała pracę. Przechodziła szkolenie stanowiskowe. Następnie przygotowywała oferty sprzedaży i wynajmu wózków, a także oferty sprzedaży monitoringu do wózków widłowych. Sprzątała także warsztat i przygotowywała wózki dla klientów. Prowadziła korespondencje z klientami i obsługę telefoniczną.

Praca ubezpieczonej w ramach spornej umowy o pracę nie wymagała, zdaniem Sądu, szczególnych kwalifikacji a znajomości sprzedawanych produktów i pewnych predyspozycji charakteru.

Bez znaczenia pozostaje również, iż w okresie nieobecności odwołującej płatnik składek nie zatrudnił na jej miejsce innego pracownika, Z. D. mógł bowiem przejąć obowiązki ubezpieczonej, gdyż cały czas w zasadzie wykonywał również taką pracę.

Działaniu stron nie sposób również zarzucić naruszenia zasad współzycia społecznego.

W teorii prawa cywilnego uważa się, że czynnością prawną podjętą w celu obejścia ustawy jest czynność wprowadzone nie objęta zakazem prawnym, ale przedsięwzięta w celu osiągnięcia skutku zakazanego przez prawo. Skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym w postaci zasiłków z tego ubezpieczenia nie może być uznane za obejście przepisów prawa.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że samo zawarcie umowy o pracę nawet w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego nie jest naganne, ani tym bardziej sprzeczne z prawem (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2006r., III UK 156/05, LEX nr 272549, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005r., II UK 320/04, OSNP 2006/7-8/122).

Dopuszczalne jest natomiast uznanie za nieważne, jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę.

Ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne, jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu (art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p.) (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014r., I UK 302/13, LEX nr 1503234, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005r., III UK 89/05, OSNP 2006/11-12/192). Każdorazowo jednak należy badać okoliczności konkretnego przypadku. Kontrola wynagrodzenia za pracę w aspekcie świadczeń z ubezpieczenia społecznego – zarówno w zakresie zgodności z prawem, jak i zasadami współzycia społecznego – może być prowadzona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (vide uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005r., II UZP 2/05, OSNP 2005/21/338).

Zgodnie z art. 78 kodeksu pracy (t.j. Dz.U. z 2014r., poz.1502) wynagrodzenie za pracę powinno być tak ustalone, aby odpowiadało w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i kwalifikacjom wymagany przy jej wykonywaniu, a także uwzględniało ilość i jakość pracy. Przyjmuje się, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. Ocena godziwości wynagrodzenia wymaga uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej

pracy oraz wymaganych kwalifikacji (vide uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005r., II UZP 2/05, OSNP 2005/21/338).

W niniejszej sprawie ubezpieczonej nie sposób zarzucić, że naruszyła zasady współżycia społecznego. Zawierając umowę o pracę nie była w ciąży. Fakt ten pojawił się dopiero w trakcie zatrudnienia, ale nie można z niego wysuwać zbyt daleko idących wniosków, jak to uczynił organ rentowy, zarzucając stronom umowy, iż zgodnym zamiarem ich było uzyskanie w przyszłości przez ubezpieczoną z zasiłku macierzyńskiego. W ocenie Sądu jest to uproszczenie myślowe, które dyskryminuje ubezpieczoną jako pracownika. Ubezpieczona na zwolnieniu lekarskim przebywała od 8 lutego 2016r., a ciążę jednoznacznie stwierdzono 29 lutego 2016r.

Reasumując, w ocenie Sądu, w ustalonym stanie faktycznym sprawy należało uznać, że D. S. podlega obowiązkowo 6 listopada 2015r. jako pracownik zatrudniony u płatnika składek Z. D..

Natomiast nie jest przedmiotem niniejszego postępowania analiza wysokości przyznanego ubezpieczonej wynagrodzenia stanowiącego wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Sąd związany jest bowiem przy rozpoznaniu odwołania zakresem zaskarżonej decyzji, która kwestionuje samo podleganie ubezpieczonej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, nie kwestionuje zaś wysokości podstawy wymiaru składek. Jednak w ocenie Sądu również ustalone przez strony umowy o pracę wynagrodzenie na poziomie 3.400 zł brutto nie sposób uznać za wynagrodzenie wygórowane.

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe rozważania Sąd – na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w pkt 1 sentencji.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono w punkcie drugim wyroku, na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz. 1804).

(-) SSO Jolanta Łanowy – Klimek